

CAN YOU ANSWER THESE QUESTIONS?

1. What does the Talmud teach us about the role of yichus (family pedigree) in one's life?
2. What was the yichus of R. Yisrael of Rizhin?
3. In what way did R. Yisrael's approach to Hasidic leadership differ from that of his contemporaries?
4. Describe a typical day in his life.
5. Why did R. Yisrael leave Rizhin and move to Sadagora?

This and much more will be addressed in the tenth lecture of this series: "The House of Royalty: The Life and Times of Rabbi Yisrael of Rizhin".

To derive maximum benefit from this lecture, keep these questions in mind as you listen to the tape and read through the outline. Go back to these questions once again at the end of the lecture and see how well you answer them.

PLEASE NOTE: This outline and source book was designed as a powerful tool to help you appreciate and understand the basis of Jewish History. Although the lectures can be listened to without the use of the outline, we advise you to read the outline to enhance your comprehension. Use it as well as a handy reference guide and for quick review.

THE EPIC OF THE ETERNAL PEOPLE

Presented by Rabbi Shmuel Irons

Series X Lecture #10

THE HOUSE OF ROYALTY: THE LIFE AND TIMES OF RABBI YISRAEL OF RIZHIN

I. The Mystique of Yichus (Family Pedigree)

A.

. . . פִּי אֲנֹכִי ד' אֶ-לֹהֶיךָ אֶ-ל קָנָא פִּקְדוֹן עֲוֹן אֲבֹת עַל-בְּנִים עַל-שְׁלֵשִׁים וְעַל-רְבָעִים לְשָׁנָאִי:
וְעֵשָׂה חֶסֶד לְאַלְפִים לְאַהֲבֵי וּלְשִׁמְרֵי מִצְוֹתַי: שְׁמוֹת כ:ה-ו

. . . for I, the L-rd your G-d, am a jealous G-d, visiting the iniquity of the fathers upon the children to the third and fourth generation of those that hate Me; And showing mercy to thousands of generations to those who love Me, and keep My commandments. **Exodus 20:5-6**

B.

(1) [כשהעבירו רבן גמליאל מנשיאותו אמרו:] מאן נוקים ליה? נוקמיה לרבי יהושע? בעל מעשה הוא נוקמיה לרבי עקיבא? דילמא עניש ליה, דלית ליה זכות אבות אלא נוקמיה לרבי אלעזר בן עזריה, דהוא חכם והוא עשיר והוא עשירי לעזרא.

[When they deposed Rabban Gamliel from the position of Nasi, they said:] Whom shall we appoint instead? We can hardly appoint R. Yehoshua, because he is one of the parties involved. We can hardly appoint R. Akiva because perhaps Rabban Gamliel will bring a curse on him because he has no ancestral merit. Let us then appoint R. Elazar b. Azariah, who is wise and rich and the tenth in descent from Ezra. **Berachos 27b**

(2) והיה רבי עקיבא יושב ומצטער ואמר לא שהוא בן תורה יותר ממני אלא שהוא בן גדולים יותר ממני אשרי אדם שזכו לו אבתיו אשרי אדם שיש לו יתד במי להתלות בה וכי מה היתה יתידתו של רבי אלעזר בן עזריה שהיה דור עשירי לעזרא. ירושלמי ברכות ד:א

Rabbi Akiva was sitting in pain and said, "Not that he is a greater Torah scholar than I, but rather that he is much more a descendant of great men than I. Fortunate is the person that has a peg to hang on." What was the "peg" of Rabbi Elazar ben Azaria? He was the tenth generation from Ezra. **Yerushalmi Berachos 4:1**

C.

הוא היה אומר האב זוכה לבן. בנוי. ובכת. ובעשר. ובחכמה. ובשנים. . . . עדיות ב:ט

[Rabbi Akiva] used to say: The father transmits to the son comeliness and strength and wealth and wisdom and years . . . **Edios 2:9**

D.

אמר רבי פרנך אמר רבי יוחנן: כל שהוא תלמיד חכם, ובנו תלמיד חכם, ובן בנו תלמיד חכם, שוב אין תורה פוסקת מזרעו לעולם, שנאמר (ישעיהו נט) ואני זאת בריתי וגו' לא ימוש מפיו ומפי זרעך ומפי זרע זרעך אמר ד' מעתה ועד עולם. מאי אמר ד' - אמר הקדוש ברוך הוא: אני ערב לך בדבר זה. מאי מעתה ועד עולם - אמר רבי ירמיה: מכאן ואילך תורה מחזרת על אכסניא שלה. בבבא מציעא פה.

R. Parnach said in R. Yohanan's name: He who is himself a Torah scholar, and his son is a scholar, and his son's son too, the Torah will nevermore cease from his seed, as it is written: As for me, this is my covenant with them, says the L-rd; My spirit is upon you, and my words which I have put in your mouth, shall not depart out of your mouth, nor out of the mouth of your seed, nor out of the mouth of your seed's seed, says the L-rd, from now and for ever. (Isa. 59:21) What is meant by "says the L-rd"? - The Holy one, blessed be He, said, I am surety for you in this matter. What is the meaning of "from now and for ever"? - R. Yirmiah said: From now [i.e., after three generations] the Torah returns back to its home. **Bava Metzia 85a**

E.

שלחו מתם . . . הזהירו בבני עניים שמהן תצא תורה, שנאמר: (במדבר כד) יזל מים מדליו, שמהן תצא תורה. ומפני מה אין מצויין ת"ח לצאת ת"ח מבניהן? אמר רב יוסף: שלא יאמרו תורה ירושה היא להם. רב ששת בריה דרב אידי אומר: כדי שלא יתגדרו על הצבור. מר זוטרא אומר: מפני שהן מתגברין על הצבור. רב אשי אומר: משום דקרו לאינשי חמרי. רבינא אומר: שאין מברכין בתורה תחלה, דאמר רב יהודה אמר רב, מאי דכתיב: (ירמיהו ט) מי האיש החכם ויבן את זאת? דבר זה נשאל לחכמים ולנביאים ולא פירשוהו, עד שפירשו הקב"ה בעצמו, דכתיב: (ירמיהו ט) ויאמר ד' על עזבם את תורת וגו', היינו לא שמעו בקולי היינו לא הלכו בה אמר רב יהודה אמר רב: שאין מברכין בתורה תחלה. נדרים פא.

They sent word from there (the land of Israel) . . . be heedful (not to neglect] the children of the poor, for, from them, Torah goeth forth, as it is written: The water shall flow out of his buckets (mi-dalyav): [meaning], from the dallim [poor] amongst them goeth forth Torah. And why is it not usual for scholars to give birth to sons who are scholars? - Said R. Yoseph, That it might not be maintained, The Torah is their legacy. R. Shisha, the son of R. Idi, said: That they should not be arrogant towards the community. Mar Zutra said: Because they act high-handedly against the community. R. Ashi said: Because they call people donkeys. Ravina said: Because they do not first utter a blessing over the Torah. For Rav Judah said in Rav's name: What is meant by, Who is the wise man, that he may understand this [. . . for what is the land destroyed etc.]? (Jer. 9:11) Now, this question was put to the Sages, Prophets, and Ministering Angels, but they could not answer it, until the Almighty Himself did so, as it is written: And the L-rd said, Because they have forsaken My Torah which I set before them, and have not obeyed my voice, neither walked therein; (Ibid. 10) but is not "have not obeyed my voice" identical with, "neither walked therein"? - Rav Yehudah said in Rav's name: [It means] that they did not first recite a benediction over the Torah. **Nedarim 81a**

F.

אמרי ליה רבנן לרבי פרידא: רבי עזרא בר בריה דרבי אבטולס דהוא עשירי לר' אלעזר בן עזריה דהוא עשירי לעזרא קאי אבבא, אמר: מאי כולי האי? אי בר אוריין הוא יאי, אי בר אוריין ובר אבהן יאי [ויאי], ואי בר אבהן ולא בר אוריין אישא תיכליה אמרו ליה: בר אוריין הוא, אמר להו: ליעול וליתי. מנחות נג.

The Rabbis said to R. Perida, "R. Ezra, the grandson of R. Abtolos, who is the tenth generation from R. Elazar b. Azariah, who is the tenth generation from Ezra, is standing at the door." - He replied to them, "Why all this [pedigree]? If he is a learned man, it is well; if he is a learned man and also a scion of noble ancestors, it is all the better; but if he is a scion of noble ancestors and not a learned man may fire consume him." They told him that he was a learned man, whereupon he said, "Let him come in." **Menachos 53a**

G.

בשעת מיתתו [של ר' עקביא בן מהללאל] אמר לו [בנו] אבא. פקוד עלי לחברך. אמר לו. איני מפקיד. אמר לו שמא עולה מצאת בי. אמר לו לאו. מעשיך יקרבוך ומעשיך ירחקוך: עדיות ה:ז

At the time of the death of [R. Akavia be Mehalalel, his son] said to him, "Father, commend me to your colleagues." He replied, "I will not commend you." [The son then] said to him, "Have you found anything wrong with me?" He replied, "No. [It is not, however, necessary.] Your own actions have the power to bring you close [to them] and your actions can [potentially] distance you from them." **Edios 5:7**

II. Yichus and Marriage

A.

תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם, וישא בתו לתלמיד חכם. משל לענבי הגפן בענבי הגפן, דבר נאה ומתקבל. ולא ישא בת עם הארץ - משל לענבי הגפן בענבי הסנה, דבר כעור ואינו מתקבל. תנו רבנן: לעולם ימכור אדם כל מה שיש לו וישא בת תלמיד חכם. לא מצא בת תלמיד חכם - ישא בת גדולי הדור. לא מצא בת גדולי הדור - ישא בת ראשי כנסיות, לא מצא בת ראשי כנסיות - ישא בת גבאי צדקה. לא מצא בת גבאי צדקה - ישא בת מלמדי תינוקות. ולא ישא בת עמי הארץ, מפני שהן שקץ, ונשותיהן שרץ, ועל בנותיהן הוא אומר (דברים כז) ארור שכב עם כל בהמה. פסחים מט.:-

Our Rabbis taught: Let a man always sell all he has and marry the daughter of a scholar, and marry his daughter to a scholar. This may be compared to [the grafting of] grapes of a vine with grapes of a vine, [which is] a seemly and acceptable thing. But let him not marry the daughter of an am ha-aretz; this may be compared to [the grafting of] grapes of a vine with berries of a thorn bush, [which is] a repulsive and unacceptable thing. Our Rabbis taught: Let a man always sell all he has and marry the daughter of a scholar. If he does not find the daughter of a scholar, let him marry the daughter of [one of] the great men of the generation. If he does not find the daughter of [one of] the great men of the generation, let him marry the daughter of the head of synagogues. If he does not find the

daughter of the head of synagogues, let him marry the daughter of a charity treasurer. If he does not find the daughter of a charity treasurer, let him marry the daughter of an elementary school-teacher, but let him not marry the daughter of an am ha-aretz, because they are detestable and their wives are vermin, and of their daughters it is said: Cursed be he that lieth with any manner of beast. **Pesachim 49a-b**

B.

רבי יהושע נסיב כהנתא, חלש. אמר: לא ניחא ליה לאהרן דאדבק בזרעיה, דהוי ליה חתנא כי אנא. רב אידי בר אבין נסיב כהנתא, נפקו מיניה תרי בני סמיכי, רב ששת בריה דרב אידי ורבי יהושע בריה דרב אידי. אמר רב פפא: אי לא נסיבנא כהנתא לא איעתרי. אמר רב כהנא: אי לא נסיבנא כהנתא - לא גלאי. אמרו ליה: והא למקום תורה גלית - לא גלאי כדגלי אינשי. שם

R. Yehoshua married a priest's daughter. Falling sick, he said, Aaron is not pleased that I should cleave to his seed [and he should] possess a son-in-law like myself. R. Idi b. Avin married a priest's daughter, and there came forth from him two ordained sons - R. Sheshes, the son of R. Idi, and R. Yehoshua, the son of R. Idi. R. Papa said: Had I not married a priest's daughter, I would not have become wealthy. R. Kahana said: Had I not married a priest's daughter, I would not have gone into exile. Said they to him, But you were exiled to a place of learning! - I was not exiled as people are [generally] exiled.

Pesachim 49a

C.

רבי איעסק ליה לבריה בי רבי חייא, כי מטא למיכתב כתובה נח נפשה דרביתא. אמר רבי: ח"ו פסולא איכא? יתיבו ועיינו במשפחות, רבי אתי משפטיה בן אביטל, ורבי חייא אתי משמעיה אחי דוד. כתובות סב:

Rabbi was engaged in the arrangements for the marriage of his son into the family of R. Hiyya, but, when the kesubah was about to be written, the bride passed away. "Is there, G-d forbid," said Rabbi, "any taint [in the proposed union]?" An enquiry was instituted into [the genealogy of the two] families [and it was discovered that] Rabbi descended from Shephatiah, the son of Abital, while R. Hiyya descended from Shimei, a brother of David. **Kesubos 62b**

III. The Torah Aristocracy

A.

מנא לך דרבנן איקרו מלכים? אמר להו, דכתיב: (משלי ח') בי מלכים ימלוכו וגו'. גיטין סב.

Whence do you learn that the Rabbis are called kings? He replied; Because it is written, (Proverbs 8:15) "Through me [wisdom] do kings reign." **Gittin 62a**

B.

א"ל רבי ללוי: . . . הראני תלמידי חכמים שבבבל, דומים למלאכי השרת. קדושין עב.

Rabbi said to Levi, "Describe to me the scholars of Babylon. " - "They are like the Ministering Angels. - **Kiddushin 72a**

C.

יתיב רבי חייא בר אבא ורבי אסי קמיה דרבי יוחנן, ויתיב רבי יוחנן וקא מנמנמ. אמר ליה רבי חייא בר אבא לרבי אסי . . . מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצוינין? - לפי שאינן בני תורה. . . . איתער בהו רבי יוחנן, אמר להו: דרדקי לא כך אמרתי לכם (משלי ז) אמר לחכמה אחתי את, אם ברור לך הדבר כאחותך שהיא אסורה לך - אומר, ואם לאו - לא תאמר, אמרו ליה: ולימא לן מר . . . מפני מה תלמידי חכמים שבבבל מצוינין? לפי שאינן בני מקומן דאמרי אינשי: במתא שמאי, בלא מתא תותבאי. שבת קמה:

R. Hiyya b. Abba and R. Assi were sitting before R. Yochanan, while R. Yochanan was sitting and dozing. Now, R. Hiyya b. Abba asked R. Assi, ". . . Why are the scholars in Babylon distinguished [in dress]?" [He replied,] "Because they are not well learned." . . . R. Yochanan awoke at that point [and] said to them, "Children! did I not teach you, 'Say unto wisdom, You are my sister.' (Prov 7:4) If the matter is as clear to you as the prohibition of marrying your sister, then say it; but if not do not say it?" They then said to him, "Then let the Master tell us . . . Why are the scholars of Babylon distinguished [in dress]?" "Because they are not in their [original] homes, as people say, 'In my own town my name [is sufficient]; away from home, my dress.'" **Shabbos 145b**

D.

תניא: (ויקרא כא) והכהן הגדול מאחיו - שיהא גדול מאחיו בכח, בנוי, בחכמה, ובעושר. אחרים אומרים: מנין שאם אין לו שאחיו הכהנים מגדלין אותו - תלמוד לומר והכהן הגדול מאחיו גדלהו משל אחיו. יומא יח.

It has been taught: And the priest that is highest among his brethren (Lev. 21:10), that means he should be highest among his brethren in strength, in beauty, in wisdom, and in riches. Others say: Whence do we know that if he does not possess [any wealth], his brethren, the priests, endow him? To teach us that it says: "And the priest who is great by reason of his brethren," i.e., make him great from what his brethren have. **Yoma 18a**

E.

אמר ר' יוחנן: אין הקב"ה משרה שכונתו אלא על גבור ועשיר וחכם ועניו. נדרים לה.

R. Yochanan said: The Holy One, blessed be He, causes His Divine Presence to rest only upon he who is strong, wealthy, wise and meek. **Nedarim 38a**

F.

אמר רבה בריה דרבא, ואיתימא רבי הילל בריה דרבי וולס: מימות משה ועד רבי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. . . . אמר רב אחא בריה דרבא, אף אני אומר: מימות רבי ועד רב אשי לא מצינו תורה וגדולה במקום אחד. נדרים נט.

Rabbah, the son of Rava, or as some say R. Hillel, the son of R. Vallas, also said: Between Moshe and Rabbi [Yehudah HaNasi] we do not find one who was supreme both in Torah and in worldly affairs. . . . R. Acha, son of Rava, said: I too say that between Rabbi and R. Ashi there was no-one who was supreme both in Torah and in worldly affairs. **Gittin 59a**

IV. The Magid of Mezrich

A.

ועוד טרם בואו לרבינו הבעש"ט נ"ע הי' מלא וגדוש מים התלמוד בבלי ירושלמי תוספתא ספרא וספרי וכל מדרשי חז"ל וכל הפוסקים ראשונים ואחרונים עד להפליא. וגם בחכמת הקבלה הי' לו עשר ידות. וכמה געגועים הי' לרבינו הבעש"ט עליו שיבא אליו למען יאציל מרוח קדשו עליו עד כי חפץ ד' בידו הצליח. ואז נעשה תלמידו ורבינו הבעש"ט מסר לו כללי דאורייתא כולה. הוספות לס' מגיד דבריו ליעקב ד' קה"ת ס' רה מס' בית רבי ח"א רפכ"ה

Even before our Master, [R. Dov Ber of Mezritch,] came to the Baal Shem Tov, he was overflowing with [the wisdom] of Talmud Bavli, Yerushalmi, Tosefta, Sifra, Sifrei, all the Midrashim, and all of the early and later halachic authorities, in a most astounding manner. He also had mastered much (lit. ten measures) of the wisdom of Kabbalah. The Baal Shem Tov had greatly yearned that he come to him in order that he (the Besht) impart to him some of his holy spirit. Finally, he was successful in his holy mission and he became his disciple and our master, the Besht, transmitted to him the underlying principles of the entire Torah. **Sefer Bais Rabbi 1:25**

B.

(1) אחרי מות הבעש"ט הלכה לה השכינה עם תרמילה ממז'בוז' ובחרה לו את מזריטש למושב לה. רשימת ר' אברהם יעקב מסאדיגורא

After the death of the Besht, the Shechina, with her bag of belongings, left Medzibezh and chose Mezritch as her home. **Reshimos R. Avraham Yaakov of Sadigura**

(2) הרה"ק ר' מיכל מזלאטשוב נ"ע אמר שאחרי פטירת רבינו הבעש"ט נ"ע הראו לו שמעיינות התורה שהיו נמשכים להבעש"ט נ"ע נמשכו אח"כ לתלמידו הה"מ ממיזעריטש נ"ע. ס' שבחי הבעש"ט

The holy R. Yechiel Michel of Zlotchov said that after the death of our master, the Besht, they showed him that the wellsprings of Torah which flowed to the Besht, subsequently flowed to his disciple, the Magid of Mezritch. **Sefer Shivchei HaBesht**

C.

ומי יכול לספר גודל שבח מעלת קדושת הרב אדומ"ו אשר לא יאומן כי יסופר מופתים נפלאים אשר תפילתו ודיבורו הרבה נשמעת והקב"ה גוזר והוא מבטל ועליו נאמר ותגזור אומר ויקם [לך] אשר עינינו ראו ולא זר גודל השגת מדרגתו גבוה מאד. והיה עניו ושפל ברך, והיתה יראת ד' תמיד על פניו וכבוד ד' חופף עליו כל היום. . . . כתבתי כל זאת למען דעת כל עם ד' שאף בגלות המר הזה. . . יש תמיד צדיקים אשר עליהם כל בית ישראל נשען ולמען יאמינו בד' ובעבדיו הקדושים. . . . ראינו בחוש כל המעלות שמנה התנא היה כולם באדומ"ו זלה"ה כידוע ומפורסם לכל יודעו ומכירו מפני שעסק בתורה לשמה. ר' שלמה מלוצק בהקדמת ס' מגיד דבריו ליעקב

Who is able to relate the great praises of the heights of holiness of the rabbi, our master, guide and teacher. One can hardly believe the astonishing miracles which took place as his prayers and statements were listened to. The Holy One, blessed be He, decreed and he annulled it. Regarding him is it said (Job 22:28), "And if you decree a thing, it will be fulfilled for you." Our very own eyes beheld the enormously high spiritual levels which he reached. He was humble and meek. The fear of G-d was constantly visible on his face and G-d's glory always rested upon him. **Rabbi Shlomo Lutzk, Introduction to Maggid D'vorov L'Yaakov**

D.

רבי ישראל מקוז'ניץ אמר שקודם שלמד שמונה מאות ספרי קבלה לפני שבא למזריטש ובבואו לשם ראה שעדיין לא למד מאומה. המגיד ממזריטש ע' סז

R. Yisrael of Kozhnitz said of himself, "Before I merited to stand before my master, the Maggid, I had studied already eight hundred volumes of Cabbalistic texts. When I came to the Maggid, I realized that I had not even started to learn . . . **The Magid of Mezritch p. 67**

V. R. Avraham HaMalach (the Angel)

A.

העולם קראו אותו מלאך כי הי' קדוש וטהור כמו מלאך אלקים ומזונו הי' מעור של בן יונה על מעת לעת שלם ומסופר כי אחד מהגדולים בזמנו התפלא ע"ד שקראו אותו מלאך הלא יליד אשה הוא ורצה לתהות על קנקנו ובא אליו בעט"ב וראה שבכניסת הלילה ישב על הארץ ונתן ראשו בין ברכיו כך עד ליום המחרת עד חצות היום וסביביו הי' זב כנחל דמעות, אז הבין האיש שלא לחנם קראו בשם מלאך. היחס מטשרנוביל פרק י"ט אות ה'

The world called [R. Avraham, the son of the Magid of Mezritch,] "Malach", an angel, because he was holy and pure like an angel of G-d. His food for any one twenty four hour period was only the skin of a single dove. It is told that one of the great scholars and saints of his time was amazed that they should call him by the name, "Malach". After all he was born of a woman [like any other human being], and he wanted to see for himself what kind of a person he really was. He came to him on the eve of Tisha B'Av and saw how, at the beginning of the night, he sat on the ground and put his head between his knees. He stayed in that same position until noon of the next day. Around him, was a puddle of tears. Then did he understand that it was not in vain that he was called by the name, "Malach". **HaYachas MiChernoble, Chapter 19:8**

B.

. . . כי מעולם לא בקשתי ממנו שום הסכמה על מילי דחסידות להיותם אמרי פה קדוש רבנו הגדול זללה"ה ובנו נ"ע ממעזריטש. . . מכתב להר' אברהם הכהן מקאליסק, בשנת תקס"ה, אגרות הקודש נא

I have never asked from him (R. Avraham of Kalisk) for an approbation on [my] teachings of Hasidus, because they are [not my own but rather] the statements that came from the holy mouths of our great Master and his son from Mezrich, whose souls rest in Eden. . . . **Letter from HaRav HaGaon R. Shneur Zalman of Liadi to R. Avraham of Kalisk, 1805, Igros Kodesh #51**

C.

בעזרת השם ה' תשא את ראש בני י"ש"ר"א"ל ת"ק"ל"ג לכבוד אדומ"ו הק' צדיק הדור וכו' וכו' וכו' מו"ה"ר"ר א' י"נ בן אדומ"ו הה"מ הק' נ"ע הכ"ם בקידה על אפים אשתחיה מרחוק מול זיו הדרתו ואגלה סוד כמוס כי כ"ק אדומ"ו הה"מ הק' הכ"ם אמר לי בזה"ל הק' ב"י"ח כסליו טרם יום הסתלקותו זלמינא זערצע דיא זאהלשט טין וואש מעגליך אז מיין אברהמיני' לעבין זאהל בלייבין זיצין אויף מיין שטיל אין טאמיר חו"ש וועט ער ניט וועלין זאהל מנדילע דער ליטוואק עכ"ל הק' נ"ע ע"כ לדעתי הקלושה בל יסרב כ"ק י"נ בן גילנו הרב הגאון הק' מו"ה מנדילע י"נ אמר לי שבשום אופן בעולם בל ישב על כסא מלא"ך ד' צבא"ות כי לא ינחלו אחרים את כבודו וד"ל אי"ה על חג הפסח הק' הבע"ל אבוא להנות מנועם זיו כ"ק אדומ"ו י"נ. תלמידו לעד שניאור זלמן בן רבקה מלאזני. הוספות לס' מגיד דבריו ליעקב אות קצב

. . . On the eighteenth of Kislev, a day before his death, our master (R. Dov Ber of Mezrich) told me the following, "Zalmina, Zalmina, do all that you can so that my dear son, Avromenyu, should succeed me in my position. If, G-d forbid, he does not want to, then Mendele, the Litvak, should succeed me." . . . Mendele already told me that in no way will he agree to sit upon the throne of the L-rd of Host's Malach (angel). . . . I hope to bask in the pleasantness of your radiance this coming Pesach. Your eternal disciple. Shneur Zalman ben Rivka of Liozna. **Letter from R. Shneur Zalman of Liadi to R. Avraham HaMalach, the son of R. Dov Ber of Mezrich Additions to Magid D'vorov L'Yaakov #192**

VI. R. Shalom Shachna of Prohibisht

A.

רבי שלו' שכנא נולד בשנת תקכ"ט. כבן שמונה שנים היה כשהתיתם מאביו. אמו האלמנה הצעירה החליטה לא להינשא שנית וכדי שלשני בניה היתומים יהיה מחנך ומורה דרך מסרה אותם אל הצדיק רבי שלמה מקרלין. בחמימות ובהרבה אהבה התקבלו שני הבנים בבית הצדיק. במסירות דאג לחינוכם כשהוא מאציל מהודו עליהם ומקרבם אליו באהבה. ס' הצדיק מרוזין הובא בס' בית רוזין עמוד י"ז

R. Shalom Shachna was born in the year 5529 (1769). He was eight years old when he was orphaned from his father. His young widowed mother decided not to remarry and, in order to insure that her two orphaned sons would have someone who would educate and guide them, she gave them over to the tzaddik Rabbi Shlomo of Karlin. With warmth and much love were the two children accepted into the home of the tzaddik. [R. Shlomo] was concerned for their education and displayed great dedication as he shared his spirituality with them and showed them great affection. **Sefer HaTzaddik M'Rizhin, quoted in Sefer Bais Rizhin p. 17**

B.

חתנו מהרה"ק ר' נחום מטשרנוביל זלה"ה הה"צ ר' אברהם בן הה"צ ר' צבי הירש זלה"ה ראש ישיבה ומ"מ בק"ק קאריסטשוב הי' בידו כתב יחוס עד דוד המלך ע"ה, ואשתו הצדיקת מ' מלכה בת הרה"ק ר' נחום מטשרנוביל זלה"ה הולידה לו שני בנים ובת אחת, הלא המה (1) הה"צ ר' ישראל המגיד מבאפאלי בעמח"ס "עטרת ישראל" (2) והשני הי' הה"צ ר' ארי' ליב מסדילקוב והי' לו בן הרה"צ ר' ברוך מסדילקוב, ור' ארי' ליב הי' חתן הרבנית מ' עטיל בת הרה"ק ר' משה חיים זלה"ה הרב מסדילקוב בעמח"ס המפורסם "דגל מחנה אפרים" ואחיו הי' הרה"ק ר' ברוך ממעזיבצו זלה"ה והם היו בני הרבנית הצ' מ' אדיל בת הרב הקדוש והטהור שהאיר וזרח משמי מרומים אור שמש קדשו מסוף העולם עד סופו מרנא ורבנא קדוש ישראל אבי החסידות מוהר"ר ישראל בעש"ט זלה"ה. (3) ובתו של הרה"ק ר' אברהם הנ"ל היא הרבנית הצ' מ' חוה'לע נ"ע, אשת הרה"ק ר' שלו' שכנא מפראבאטש זלה"ה שהי' בן הרה"ק ר' אברהם המלאך זלה"ה בן המגיד אלקי ממעזריטש זלה"ה שהי' ממלא את הכסא אחר פטירת הבעש"ט זלה"ה והרה"ק ר' שלו' שכנא ואשתו חוה זכו למדור של בנם הקדוש ר' ישראל מרוזין זלה"ה. היחס מטשרנוביל פרק י"ט, ר' אהרן דוד טורסקי אבד"ק גורשקוב

The son in law of R. Nachum of Chernoble, of blessed memory, was HaRav HaTzaddik R. Avraham ben HaRav HaTzaddik R. Tzvi Hirsh, of blessed memory, the Rosh Yeshiva and Magid Meishorim of the holy city of Koristichov. He had genealogical records going back to King David. His righteous wife, Malkah, the daughter of R. Nachum of Chernoble bore him two sons and one daughter: 1) HaRav HaTzaddik R. Yisrael, the Magid of Bopoli, the author of the work, "Ateres Yisrael". 2) HaRav HaTzaddik R. Aryeh Leib of Sadilkov. He had a son, HaRav HaTzaddik R. Baruch of Sadilkov. R. Aryeh Leib was the son in law of the Rabbanis Etel bas HaRav HaKadosh V'HaTahor R. Moshe Chaim, the Rav of Sadilkov, the author of the famed work, Degel Machneh Ephraim. His brother was the HaRav HaKadosh R. Baruch Mezhibizh, of blessed memory. They were sons of the Rabanis Odel, the daughter of HaRav HaKadosh V'HaTahor whose holy light shined from the highest heavens from one end of the world to the next, our master and Rav, the holy of Israel, the father of Hasidus, R. Yisrael Baal Shem Tov, of blessed memory. 3) The daughter of the aforementioned R. Avraham was the Rabanis HaTzaddaikus Maras Chavehleh, whose soul rests in Eden, the wife of R. Shalom Shachna of Prohobitch, of blessed memory, who was the son of R. Avraham HaMalach, of blessed memory, the son of the G-dly Magid of Mezritch, of blessed memory, who succeeded the Baal Shem Tov in the leadership of the Hasidic movement. R. Shalom Shachna and his wife Chaveh merited to a holy son, R. Yisrael of Rizhin, of blessed memory. **HaYachas MiChernoble, Chapter 19, R. Aaron David Twersky, Chief Rabbi of Gorshkov**

C.

רבי שלמה מקרלין דאג להשיא את בניו של ה"מלאך" הקדוש. את הבכור, רבי ישראל חיים, לקח הצדיק מקרלין כחתן לבתו. עבור הצעיר, רבי שלו' שכנא, חיפש שידך מתאים במקום אחר. לשם כך שלח שני שליחים לעיר פלוניית. לפני צאתם אמר להם: "בדרככם יהיה עליכם לעבור דרך העיר פרוהוביטש, מקום מושבו של הצדיק רבי נחום. אני מזהיר אתכם לבל תחנו בעיר זו, אלא המשיכו מיד בדרככם אל העיר שאני שולח אתכם". השליחים זכרו את מצוות רבם ולא התעכבו בעיר פרוהוביטש, המשיכו בדרכם במהירות והגיעו לכפר הסמוך לשבות שם, אבל משמים גזרו שהשידוך יהיה דוקא בפרוהוביטש, וכך היה המעשה: בשעה

שעברו השליחים בעיר, נם הצריק רבי נחום את שנת הצהרים שלו. בשנתו ראה את עצמו בעולם העליון ושמע שאומרים לו: "רבי נחום, עתה היא שעת הכושר לשדך את נכדתך עם נכד רבך המגיד ממזריטש". באותו רגע ראה את רבי אברהם ה"מלאך" עומד מולו ושניהם תקעו כף לכבוד השידוך. כשהתעורר נרגש מהחלום המופלא, שאל את אנשיו אם ראו עגלה עוברת זה עתה בעיר. "אכן ראינו עגלה ובה שני אנשים" – השיבו לו והוסיפו – "הנוסעים האיכו בסוסים ויצאו מיד מהעיר". הרבי לא התמהמה, שלח מיד שליח להשיג את העגלה ולהביא את נוסעיה. השליח רץ והשיג את הנוסעים לפני שנכנסו לכפר הסמוך. בשם הרבי הפציר בהם שיחזרו וישבתו אצלו, השנים לא עמדו בהפצרותיו וחזרו לפרוהוביטש. רבי נחום קבל אותם בסבר פנים יפות ובהתרגשות גדולה סיפר להם את חלומו. מששמעו שבעולם העליון נגמר השידוך בינו ובין אבי החתן, אמרו: "איך זאת כי מד' יצא הדבר". את השבת עשו במחיצת רבי נחום וכשחזרו לקרלין סיפרו לרבי שלמה את קורותיהם. "אם גזירה היא משמים" – אמר רבי שלמה – "מסכים גם אני". כאב מסור ואוהב הכין רבי שלמה את רבי שלום שכנא לחתונתו עם נכדתו של רבי נחום מרת חוה. ספר ספורי צדיקים הובא בס' בית רוז'ין עמוד י"ז-י"ח

Rabbi Shlomo of Karlin was concerned and saw to it that the children of the "Malach" get married. The Tzaddik of Karlin, [R. Shlomo] took R. Yisrael Chaim, the first born, as a husband for his daughter [Yuta]. For the younger son, R. Shalom Shachna, he sought out a proper shiduch (match) somewhere else. For that purpose he sent two emissaries to a certain city. Before they left, he told them, "On your way, you should be passing the city of Prohobitch, where the tzaddik, R. Nachum, resides. I am warning you not to stop in that city but rather continue on your way to the city to which I am sending you." The emissaries remembered the admonishment of their master and didn't stop as they passed through the city of Prohobitch. They continued on at a fast clip and reached an adjacent village where they planned to rest. In Heaven, however, it was decreed that the shiduch should only take place in Prohobitch. This is what happened: At the precise time that the emissaries were passing through the city, the tzaddik, R. Nachum, was taking his noontime nap. While he was asleep, he saw himself in the Higher World and heard them saying to him, "R. Nachum, now is the right time to make a shiduch between your granddaughter and the grandson of your Rebbi, the Magid of Mezritch." At that very moment he saw Rabbi Avraham HaMalach standing in front of him. They both shook hands in honor of the shiduch. When he got up he was excited by that amazing dream. He asked his people, "Did you see a wagon passing through town?" They replied, "Yes there was a wagon with two men in it." They also added, "The travelers urged on the horses and they immediately left the city." The Rebbi did not delay and he immediately sent an emissary to catch up to the wagon and to bring back the travelers. The emissary ran and caught up with the travelers right before they arrived at the village close by. In the name of the Rebbi, they entreated them to return and to stay by them. The two couldn't resist the entreaties and returned to Prohobisht. Rabbi Nachum received them warmly and with great emotion told them of the dream. When they heard that in the Higher World the shiduch had been agreed upon between him and the father of the groom, they said, "The thing has been decreed by Hashem." They stayed over Shabbos together with R. Nachum and when they returned to Karlin they related to R. Shlomo all that had occurred. R. Shlomo exclaimed, "If it is a Divine decree, I am also in agreement." Like a father, R. Shlomo prepared R. Shalom Shachna for his wedding with Chavah, the granddaughter of R. Nachum. **Sefer Sippurei Tzaddikim, Sefer Bais Rizhin p. 17-18**

D.

רבי נחום שמח על הזכות שנפלה לידו, בקחתו את נכד רבו הגדול לחתן בעבור נכדתו, אף-על-פי שהתנהגותו של החתן היתה שונה מהתנהגותו שלו ושל חסידיו. רבי שלום שכנא היה מתנהג במידת המלכות. התהדר בלבושו וכמעט שלא נראה יושב בבית המדרש ולומד בעיני החסידים לא מצאה חן התנהגות זו, והם התלוננו על כך לפני רבם הצדיק, חותנו של האברך הצעיר. רבי נחום שהכיר בגדולתו של חתנו, השתדל תמיד להרגיע את החסידים ולהסביר להם שאין הם יורדים לסוף דעתו של האברך הצעיר. לא תמיד קבלו החסידים את דברי רבם על אודות חתנו. לפני הימים הנוראים, בשעה שכולם היו עסוקים בתורה ובתפילה ומהרהרים בתשובה לקראת יום הדין, היתה התנהגותו של רבי שלום שכנא יוצאת דופן ובלתי מתקבלת על דעתם של החסידים. מראש חודש אלול היה משכים לקום בבוקר. מתפלל ויוצא אל היער, שם שהה עד לפנות ערב. רק לפני תפילת מנחה היה שב לביתו. זקני החסידים לא סבלו התנהגות מוזרה זו. חרה אפם על שמבלה הוא ימיו ביער ואינו יושב ולומד בימים אלו. באו החסידים אל רבי נחום וסיפרו לו על התנהגותו של רבי שלום שכנא. הרבי, שגם לו נראה הדבר מוזר, שלח לקרוא לאברך הצעיר והוכיחו על פניו. "למה תעשה ככה, בני?" שאלו בחיבה. "מדוע מבלה אתה את ימי אלול ביער במקום להתפלל בציבור, ללמוד ולומר תיקוני זוהר ותהלים כיאות לאברך כמוך בימי רצון אלו? לא טובה הדרך אשר תלך בה בני, מסוכנת היא!". סיים הרבי את תוכחתו. רבי שלום עמד והאזין לדברי חותנו בדרך ארץ ואחר-כך אמר: "אענה לך רבי ומורי בדרך משל. תרנגולת אחת דגרה על ביצי אווזה. כשנבקעו הביצים ויצאו האפרוחים לא ידעה התרנגולת שאפרוחיה הם אפרוחי אווזה. כשגדלו טיילה איתם ליד המים. משראו האפרוחים את המים קפצו לתוכם והשתכשכו בהם בהנאה. נבהלה התרנגולת וקראה להם לשוב אל החוף פן יטבעו במים, אמרו לה האפרוחים, "אל תפחדי אמא ואל תדאגי לנו יודעים אנו לשוט ולכן אין אנו יראים מהמים". . . רבי נחום הבין את הנמשל מיד. הוא ידע שרבי שלו' שכנא יודע מה הוא עושה והולך לבטח בדרך החסידות. לא הוסיף להוכיחו עוד וגם על החסידים צוה לבל יהרהרו אחריו. שכן כל מה שעושה רבי שלו' שכנא – לשם שמים הוא עושה. לא עבר זמן רב עד שהכירו החסידים בגדולתו של רבי שלו' שכנא עד מהרה התאספה סביבו חבורה מובחרת של בני עליה אשר שמו אותו אלוף לראשם. . . בנו הקדוש הרבי מרוזין אמר פעם למקורביו: "גדולי הצדיקים לא יכלו להשיג את אבי, כמו שהשיגוהו החסידים, שהיו קשורים אליו ומוכנים לילך בעבורו באש ובמים מגודל אמונתם בו." ס' בית רוזין ע' י"ט-כ

Rabbi Nachum rejoiced over his good fortune that he took the grandson of his great master to be the groom of his granddaughter, even though the approach of Divine service of the groom was different from his approach or that of his Hasidim. R. Shalom Shachna acted in a princely fashion. He was fastidious in his dress and he almost never sat in the Bais Medrash (Study Hall) and studied. His actions did not meet with approval in the eyes of the Hasidim and they complained to their master, the tzaddik [R. Nachum], the grandfather in law of the young man. R. Nachum recognized the greatness of his grandson in law and he tried to set the minds of his Hasidim at ease and to explain to them that they don't truly understand the profundities of the young man. The Hasidim didn't always accept the words of their master regarding his groom. Before the Days of Awe, at a time when they were all involved in the study of Torah, prayer, and thoughts of repentance at the approach of the Day of Judgment, the actions of R. Shalom Shachna were viewed as bizarre and unacceptable to the Hasidim. From the beginning of the

month of Elul, he would get up early in the morning, pray, and go out to the forest. There he would stay all day, returning right before the Mincha prayers [of the late afternoon]. The elderly Hasidim couldn't bear this strange conduct and were angered by the fact that he spent his entire day in the forest and didn't sit and study during these Days [of Awe]. The Hasidim came to R. Nachum and told him about the conduct of R. Shalom Shachna. The Rebbe, to whom this conduct also seemed strange, sent for the young man and directly rebuked him. "Why are you acting in such a manner, my son?" he asked endearingly. "Why are you wasting the days of Elul in a forest, rather than praying with the congregation, studying and repeating the Tikunei Zohar and Psalms, which is fitting for a young man like yourself during these days of Divine grace? The way which you are taking is not good. It is dangerous!" R. Shalom stood and listened to the words of his grandfather in law respectfully and said, "Let me answer you with a parable. Once a hen began sitting on the eggs of goose. When the "chicks" broke through the egg shells, the hen didn't realize that the "chicks" were actually little goslings. When they grew older, she walked with them to the water's edge. When they came to the water, the little goslings jumped into the water and were splashing in the water and enjoyed every minute. The hen became frightened and called them to return to the bank lest they drown. The goslings told her, "Don't be afraid, mother and don't worry about us. We know how to swim and that's why we have no fear of the water." . . . Rabbi Nachum understood the message and realized that R. Shalom Shachna was well aware of what he was doing and was secure in his path of Hasidus. He didn't continue to rebuke him and he also told the Hasidim to stop harboring thoughts about him, for everything that he does is for the sake of Heaven. Much time didn't pass before the Hasidim realized his greatness and a special group of highly spiritually developed Hasidim gathered around him and made him their mentor. His son, the holy Rabbi of Rizhin, once said to his close followers, "The great Tzaddikim were unable to understand my father in a way that his Hasidim understood him. They were so close to him that they were willing to go through fire and water for him, because they truly trusted and believed in him." **Sefer Bais Rizhin pp. 19-20**

E.

דרכו של [ר' של' שכנא] הי' גבוה ונשא מאוד ובנו מרן הה"ק מריזין אמר עליו אשר הי' בדביקות גדול בלי הפסק והה"ק הר"מ מסווראן אמר שע"י דביקותו מאוד כנ"ל ע"כ לא האריך ימים, ועוד אמר הה"ק מרוזין על אביו הר"ש כי כל צדיקי עולם והה"ק מאפטא ודודי הה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל כולם אמרו שנשמת אבי ז"ל הי' מהיכל קן צפור שהוא משיח. היחס מטשרנוביל פרק י"ט אות ז'

[R. Shalom Shachna's] approach to Divine service was very lofty. His son, the holy Rebbe of Rizhin said, regarding him: He was intensely connected to Hashem (daveik) without interruption. The holy R. Moshe of Savran said that because of [R. Shalom Shachna's] great devaikus he did not live a long life, and the holy Rabbi of Apta and my uncle the holy R. Mordechai of Chernoble all said that the soul of my father, z"l, was from the Divine palace of the "kan tzipor" (the bird's nest) which is the Mashiach. **HaYachas MiChernoble, Chapter 19:7**

F.

בי"ד תשרי תקס"ג נפטר הרב הצדיק רבי שלו' שכנא. . . . בשבוע שבו נפטר הרב הקדוש ר' שלו' שכנא, בסעודה שלישית של שבת קודש, ישב ה"חווזה" הקדוש מלובלין בראש שולחנו כשסביבו רבים מחסידיו. לפתע אמר: "אוי! אוי! נפטר הרב הצדיק רבי שלו' שכנא. אלא שמתנחם אני בשני בניו שהניח אחריו. בנים יקרים הם. הבן הגדול, רבי אברהם, מאיר בהיכלות עליונים. והבן השני – אין להעריכו, שכן יש לו נשמת שלמה המלך." החווזה מלובלין העריך מאד את בניו של ר' שלו'. באחד ממסעותיו באוקראינא, באה אליו אם הבנים, הצדקת מרת חוזה, ונתנה לו "קויטל" בו פירטה את שמות צאצאיה. ה"חווזה" הקדוש קרא את הכתוב וכשהגיע לשמו של רבי אברהם הפסיק ואמר: "אהה! אור גדול צח ומצוחצח." וכשהגיע לשמו של הרב הקדוש מרוזין, אמר: "ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו." ס' בית רוזין עמ' ל"ג, ל"ה

On the fourteenth of Tishrei, 5563, [at the age of thirty three,] HaRav HaTzaddik R. Shalom Shachna passed away. . . . In the week that the holy Rabbi, R. Shalom Shachna passed away, at the "Shalosh Seudos" meal of the Shabbos, as the Chozeh of Lublin was sitting at the head of his table, surrounded by his many Hasidim, he suddenly exclaimed, "Oy! Oy! the Rav HaTzaddik R. Shalom Shachna passed away! I am comforted, however, by the two sons that he left to take his place. They are precious sons. The older son, R. Avraham, illuminates the supernal palaces. The second son, [is so lofty that his level] cannot even be estimated. He possesses the soul of king Solomon." The Chozeh of Lublin held the children of R. Shalom Shachna in high esteem. In one of his travels in the Ukraine, the mother of those children, M. Chavah came to him and gave him a kvittel (a document containing the name of the supplicant together with their request) in which she individually named her offspring. The holy "Chozeh" (Seer) read the document and when he came to the name of R. Avraham, he stopped and said, "Oh! A great and clear light." When he came to the name of the holy Rav of Rizhin, [R. Yisrael,] he said, "The younger one, however, will be greater than he." **Sefer Bais Rizhin pp. 33, 35**

VII. R. Avraham

A.

רבי אברהם בכור בניו של הרב הקדוש רבי שלו' שכנא, נולד בשנת תקמ"ז. שמו נקרא בישראל על שם זקנו, אבי אביו הרב הקדוש רבי אברהם ה"מלאך". בן ט"ז שנים היה ר' אברהם כשנפטר אביו הצדיק בדמי ימיו. על אף גילו הצעיר התמנה מיד למגיד בפרוהוביטש באותו יום. בהתקדש ליל חג הסוכות התחיל להנהיג נשיאותו ברמה. ערך את שולחנו הטהור במעמד תלמידי אביו וחסידיו שנשארו לחוג את החג בפרוהוביטש, אחרי שחזרו מלוויית רבם הקדוש. ס' ב' רוזין ל"ה

R. Avraham, the first born son of the holy Rabbi R. Shalom Shachna, was born in the year 5547 (1787). He was named after his grandfather, the holy Rabbi Avraham the "Malach". R. Avraham was sixteen years old when his saintly father passed away at a young age. Despite his youth, he was appointed to the position of Magid of Prohobisht that very day, [the fourteenth of Tishrei, 5563 (1802)]. At the onset of the holiday of Sukkos, he began to vigorously lead his followers. He arranged his holy tisch (table) in the presence of the disciples of his father and his father's Hasidim who had remained to celebrate the holiday in Prohobisht after they returned from the funeral of their holy Rabbi. **Sefer Bais Rizhin 35**

B.

בהיותו כבן כ"ז שנים חלה ר' אברהם במחלה אשר ממנה לא קם עוד. . . . נשמתו הקדושה של ר' אברהם ערגה תמיד אל על. כל מאוייו היו להידבק בקונו. . . . בשבעה עשר באדר תקע"ג עלתה נשמתו הזכה לגנזי מרומים מקום מנוחתו נקבע סמוך לקבר אביו בפרוהוביטש. ר' אברהם לא זכה להשאיר זרע אחריו זרע של קיימא. אחיו הקטן האדמו"ר מרוזין חלץ לאלמנתו וירש את מקומו. אמו הצדקת מיאנה להינחם על מות בנה הגדול שנלקח ממנה בטרם עת. נסעה אל הרב הקדוש מאפטא לקבל ממנו תנחומים עליו. בבואה, פתח הרבי מאפטא ואמר: "משל למה הדבר דומה? ליריד גדול שנמשך בין ארבעה לששה שבועות. סוחרים גדולים ואנשי חייל אינם זקוקים לכל הזמן הזה. הם מצליחים לקנות את כל הסחורה הנחוצה להם בשנים שלשה ימים בלבד. כך גם בנך הקדוש הספיק לעשות את המוטל עליו בעולם הזה, בזמן קצר בלבד. כשסיים – נלקח לישיבה של מעלה. ס' בית רוז'ין עמוד מ'–מ"א

When he was twenty seven years old, R. Avraham contracted the illness from which he died. . . . His holy soul constantly longed to rise above. His only desire was to cling to his Creator. . . . On the seventeenth of Adar in the year 5573 (1813) his pure soul rose unto Heaven. He was buried next to his father in Prohobisht. R. Avraham didn't merit to have any surviving children. His younger brother, the Admor of Rizhin performed chaliza with [R. Avraham's] widow. His mother, the tzaddaikus, refused to be consoled for the death of her older son who was taken from her before his time. She traveled to the holy Rav of Apta in order to receive consolation from him. When she came in, the Rav of Apta said, "What can this be likened to? To a large fair that lasts from four to six weeks. Large scale merchants and men of great wealth don't have to spend the whole time there. They can successfully buy all the merchandise that they need in only two or three days. The same is with your holy son. He managed to accomplish all that which was required of him in only a short time. When he was finished, he was taken to the yeshiva in Heaven. **Sefer Bais Rizhin p. 40-41**

VIII. The Holy Rabbi Yisrael of Rizhin

A.

בעת שהיתה מעוברת עם הה"ק מרוזין היתה אצל הה"ק מאפטא בעל ספר אוהב ישראל והי' קורא אותה ארון הקודש ואמר שהיא נושאת בקרבה ס"ת ועמד בפני' מלא קומתו. היחס מטשרנוביל פרק י"ט אות י"ב

While she was pregnant with the holy Rabbi of Rizhin, she was by the holy Rabbi of Apta, the author of the "Ohev Yisrael". He referred to her as the "Aron HaKodesh" and said that she is carrying within her a Sefer Torah and stood up erect before her.

HaYachas MiChernoble, Chapter 19, note 12

B.

הה"ק נולד ג' תשרי תקנ"ח לאביו הה"ק ר' שלום שכנא בהה"ק ר' אברהם המלאך הוא היה איש אלקים אור מופלא ומכוסה גדול בנגלה ובנסתר אליו נסעו כל גדולי זמנו גאונים קדושים כהגה"ק בעל דברי חיים הה"ק ר' צבי הירש הכהן מרימנוב ועוד אחרים כיו"ב ואפי' זקני דורו כבדוהו מאד. שם

The holy Rabbi, [R. Yisrael,] was born on the third of Tishrei, in the year 5558 (1797) to his father R. Shalom Shachna ben HaRav R. Avraham HaMalach. He was a G-dly man, an amazing hidden light who was a great scholar in nigleh (the exoteric lore) and in nistar (esoteric lore). All of the greats of his time traveled to meet him, including the holy Geonim, the author of the Divrei Chaim and the holy Rabbi R. Tzvi Hirsh of Riminov and others of such stature. Even the elder scholars of his generation honored him exceedingly. **Ibid.**

C.

זקיני הרה"ק מאפטא אמר על קדוש ישראל הנ"ל שלא שכח כלום כל מה שלמד בעת הלו נרו עלי ראשו ועוד אמר עליו ועל אחיו שהמה יכולין להביט מסוף העולם עד סופו. ומגידי אמת אשר היו בימיו העריצו והקדישו את שמו והביעו את תהלתו כי שמו רמוז בפתיחת תורה"ק במלת "בראשית" נוטריקון "אור תורת רבינו ישראל בן שלו". היחס מטשרנוביל פ' י"ט אות י"ג

My grandfather, the holy Rabbi of Apta said regarding this holy [R. Yisrael] that he didn't forget anything that he had been taught when the light shone on his head, [when the angel taught him the Torah while in his mother's womb]. In addition, he said regarding him and his brother that they had the ability of clairvoyance, that they could see from one end of the world to the next. . . . **Ibid. note 13**

D.

קדושת המחשבה היתה לדעת הרבי נעלה והכרחי לכל אדם. מחסידיו דרש להקדיש לפחות את תחילהו של היום למחשבות קדושות. "הכל הולך אחרי הראשית", נהג להגיד. כשאדם קם בבוקר ומתעסק מיד בהבלי העולם הזה, אף על פי שאחר כך מתפלל ולומד אין הקדושה שורה עליו. אבל אדם שיקדיש את הרגעים הראשונים של יומו לתפילה וללימוד, ואחר כך יפנה לעסקיו ולמלאכתו – מובטח לו שכל מה שיעשה במשך היום יהיה לשם שמים, אפילו אם יעסוק רק בעניינים גשמיים. . . . ס' בית רוז'ין עמוד נ"ג

Sanctity of thought, according to the opinion of the Rebbi [of Rizhin] was of supreme value and essential for every person. He demanded from his Hasidim that they set aside, at the very least, the beginning of each day for meditating holy thoughts. He used to say, "Everything follows the form it takes at its inception." When a person gets up in the morning and immediately gets involved in the emptiness and futility of the pursuits of this world, even if he prays and studies Torah afterwards, holiness will not rest upon him. A person, however, who does sanctify the first minutes of his day with prayer and Torah study and then turns his attention to his business and profession, can be assured that everything he will subsequently do throughout the day will be for the sake of Heaven, even if he be only involved in mundane matters. . . . **Sefer Bais Rizhin p. 53**

IX. A New Hasidic Approach

A.

האדמו"ר מרוז'ין הרחיב את הדרך אשר בה התחילו אבותיו הקדושים. בזכותו חרגה החסידות מן האפיק הצר של השפעתה והחלה לזרום באפיקים רחבים. האדמו"ר מרוז'ין היה האיש אשר הוציאה למרחב ועשה אותה נחלת המונים. מאז הופעתו של הבעל שם טוב הקדוש, מייסד החסידות נסעו אל הרבי רק יחידי סגולה שמספרם לא היה רב. אל הרבי היו באים יהודים בעלי שאר רוח שביקשו להתבשם מרוחניותו. ל"מגיד" הקדוש היו שלוש מאות תלמידים, כולם אנשי מעשה, גדולי תורה ומחשבה. מספרם של יחידי סגולה אלה הלך ופחת. בזמנו רבו ההמונים שהיו רחוקים ממעיינות הרוח וזיקתם אל מעיינות אלה הלכה ונתרופפה. בשכלו החד ובהגיונו הבהיר הבין רבי ישראל שהמצב ילך וידרדר אם לא יושם לו קץ. למקורביו אמר הרבי: "הנה ימים באים שבהם ייטב לאיש הפשוט בגשמיות וברוחניות. לרמי המעלה לא ייטב לא בגשמיות ולא ברוחניות, הם לא יוכלו לומר אפילו מזמור אחד בתהילים, ומפני מה אני אומר זאת לכם?" הוסיף הרבי ואמר – "למען תדעו ולא תפלו ברוחכם שכן כך מוכרח להיות וכך יהיה." עוד אמר הרבי: "מדוע אומרים אנחנו בהושענות 'שלוש שעות הושע נא'? באותן שלוש שעות מתכוונים, לשלש השעות האחרונות שלפני הגאולה, שתהיינה השעות הקשות ביותר בעבור כל יהודי. באותן שעות יהיה קשה כל כך להחזיק ביהדות כקושי של אדם לטפס על קיר חלק. . . . הרבי שם לעצמו מטרה לשאת בסבלם לנחמם ולעודדם. את כוחותיו הנפשיים הפנה אליהם כדי להרימם משפל מדרגתם. ואכן נעשה לאביהם של המוני בית ישראל. אהבה רבה רחש הרבי לעם ישראל והם שחשו בזאת רחשו לו אמון וכבוד ונהרו אליו בהמוניהם. היתה זאת הפעם הראשונה בתולדות החסידות שאדם צעיר אברך בן שש עשרה שנים מושך אליו מקרוב ומרחוק אלפי אנשים הסרים למשמעותו. ס' בית רוזין ע' נא – נב

The Admor of Rizhin widened the path that was begun by his holy forefathers. In his merit, Hasidus made a quantum leap from having a very limited following and began to have influence on a much broader scale (lit. began to flow in wider channels). The Admor of Rizhin was the person who brought [Hasidus] into the public eye and converted it into a mass movement. In the very dawn of the Hasidic movement in the days of its creator, the holy Baal Shem Tov, only a select few lofty souls traveled to the Rebbi to be inspired by his spirituality. The holy Magid, [his successor,] had three hundred disciples, all of them well accomplished, giants of Torah learning and thought. The number of such lofty souls, however, began to decline. In [R. Yisrael of Rizhin's] time, the number of the simple masses grew, those who were distant from the fountains of spirit, as their connection to these fountains of spirit became weaker. With his sharp intellect and his clear thinking, R. Yisrael understood that the situation was becoming critical. He told his trusted intimates, "Behold soon will come the time that the simple man will improve materially and spiritually. Those on a higher spiritual level, though, will not improve either materially or spiritually. They won't even be able to repeat a single Psalm. Why am I telling you this?" the Rebbi added, "so that you should be aware [of the future] and not be amazed, for this is the way it must be and so will it be." In addition the Rebbi said, "Why do we say on Hoshanos (E-I L'moshaos), 'during the three hours, please save us' (shalosh shaos hoshana). The three hours is referring to the last three hours before the salvation, which is going to be the most difficult hours for every Jew. In those hours, it will be as hard to remain faithful to Judaism as it is to climb a

smooth wall." . . . The Rebbi made it his goal to carry their burdens, to console them and to encourage them. He directed his spiritual energy to elevate them from their ignoble spiritual level. He became the father of the masses of the Jewish people. He expressed tremendous love towards them and they, who felt that love, expressed their faith in him, honored him, and streamed en masse [to see him]. This was the first time in the annals of the Hasidic movement that a young man of only sixteen years of age attracted thousands of Hasidim, from far and wide, who followed him implicitly. **Sefer Bais Rizhin pp. 51-52**

B.

הרבי מרוז'ין הרשים את כל מי שהכירו ואף את מי שזכה לראותו בלבד. בעל כח משיכה מיוחד במינו היה : גם אנשים משכילים ומלומדים שרחוקים היו מיהדות בכלל ומחסידות בפרט, באו אליו לתהות על קנקנו. רבים מהם הנציחו בכתביהם את הרושם העז שעשה עליהם. הפרופסור מאיר כתב בשנת 6281 (תקפ"ו): "כשביקרתי בביתו של הצדיק מרוז'ין מצאתי שם את האציל הפלדמרשאל ויטגנשטיין. האציל התרשם מהרבי עד שרצה לתת לו במתנה את ארמונו היפה בוינה שיגור בו. במה היה כחו גדול? מהו סוד קסמו שמשך אליו המונים והשפיע גם על נסיכי רוסיה ואציליה?" שאל הפרופסור והשיב: "הצדיק מרוז'ין היה ראוי לכבוד הגדול שכיבדוהו. שכלו היה חד ומצויין מטבעו. כל דבר שנראה סתום וחתום ולוט בערפל, היה בעיני הרבי ברור ומובן. הוא חדר מיד לעומקו ועמד על בוריו. הרבי הרשים את רואיו עוד לפני שהוציא מלה מפיו. הדרת פניו וקומתו הנאה הרשימו את כל רואיו. פניו היו עדינות ובמבט עיניו היה קסם רב כל – כך, עד שגם שונאו הגדול ביותר מוכרח היה להיכנע לפניו". באותן שנים כתב אודותיו גם הד"ר ש. רובין, חסיד שנעשה משכיל: "הרבי דיבר מעט כשכל תנועותיו קצובות מראש. כשנכנסנו לבקר בחדרו מצאנוהו יושב על כסאו כמלך בארמונו. לבוש היה בבגדי פאר יקרים כאחד מאצילי רוסיה. על ראשו חבש מצנפת רקומה זהב וכסף, בפיו מקטרת טבק יקרה מאוד. לפניו, על השולחן מונח היה ספר "הזוהר" פתוח. הכסף שנתנו לו הבאים אליו היה מונח על השולחן והרבי – כמסב פניו ממנו. כל התנהגותו אמרה מלכות" כותב ד"ר רובין, ומציין שהרבי מעולם לא אכל ולא שתה בפומבי, לא רק נגע בקצה אצבעו בקערה ובכוס שהיו לפניו על השולחן. ס' בית רוז'ין ע' נ"ג

The Rebbi of Rizhin made an impression upon all who knew him and even on those who merely saw him. He had extraordinary magnetic personality. Even intellectuals and scholars who were distant from Judaism, in general, and from Hasidism, in particular, would come to visit him out of a sense of curiosity (lit. to smell his wine barrel). Many of them immortalized the indelible imprint he made upon them in their writings. Professor Meyer wrote in the year 1826, "When I visited the home of the Tzaddik of Rizhin, I encountered the nobleman, Field Marshall [Baron] Wittgenstein (1769-1842). The nobleman was so impressed by the Rebbi that he wanted to give him, as a gift, his beautiful palatial estate in Vienna, so that the Rebbi might live there. What was so unusual about the Rebbi? What was the secret of his charisma that he attracted the masses and even influenced the princes of Russia and their nobility?" the professor asked. He replied, "The Tzaddik of Rizhin was worthy of the great honors which they bestowed upon him. He naturally possessed a sharp and unusual intellect. Anything that seemed enigmatic, sealed and shrouded in fog, was clear and understandable in the eyes of the Rebbi. He immediately plumbed its depths and gained clarity. The Rebbi made an impression on those that observed him even before he would utter a word from his

mouth. The majesty of his face and his comely bearing made an impression upon all who observed him. He had a refined countenance and could charm even his greatest enemy into submission with a stare of his eyes." [We have yet another description of the Rebbi] from that period from the writings of Dr. S. Rubin, an erstwhile Hasid who became a maskil (intellectual). He wrote, "The Rebbi spoke little, as if all his movements had been predetermined. When we came to visit him in his room, we found him sitting on his chair like a king in his palace. He was wearing expensive and exquisite clothing like one of the nobility of Russia. On his head was a hat which was embroidered with gold and silver. In his mouth was a very expensive pipe. In front of him, on the table, was an open book of the Zohar, but the Rebbi appeared as if he had turned his head away from it. All of his actions bespoke of royalty." He [also] pointed out that the Rebbi never ate or drank in public. He only touched his finger to the plate or cup that was before him on the table.

Sefer Bais Rizhin p. 53

C.

(1) המוני חסידים העריצו את האדמו"ר לא רק על שכלו החריף ובינתו העמוקה אלא גם על לבו החם והער, שהיה רגיש לסבלו של כל יהודי. כאב את כאבו של כל אדם, דאג את דאגתו ובצרתו לו צר. הרבי היה לאב המון גוים חסידיו לא עשו דבר גדול או קטן מבלי להיועץ בו תחילה. הערצת עולם העריצוהו והוא, האדמו"ר, היה מעודדם לבוא אליו באמרו שהסתופפות בחצרותיהם של צדיקים משולה לעליה לרגל לירושלים בשעתה. ס' ב' רוז'ין ע' נ"ד

The masses of Hasidim acclaimed the Admor not only for his sharp intellect and his profound understanding but also for his warm and sensitive heart which felt the burdens of every Jew. He experienced the pain of every person, worried together with them and felt their anguish. The Rebbi was the father of the multitudes and his Hasidim didn't do anything, big or small, without seeking his advice first. The whole world acclaimed him, and he, the Admor, would encourage them to come to him by saying that coming to the courts of the Tzaddikim is akin to going up to Jerusalem on the holiday at the time of the Temple. **Sefer Bais Rizhin p. 54**

(2) "מהו איפוא חצרו של הצדיק?" שאל האדמו"ר והשיב: "חצרו של הצדיק משמש מרכז כעין מקדש מעט בעבור המוני חסידיו על ידי נסיעתם של החסידים אליו מתפשטת השפעתו בכל מקום, מתקדש שם שמים והעולם בא על תיקונו. . . . ס' בית רוז'ין ע' נ"ח

"What is the court of the Tzaddik?" the Admor would ask. He responded, "The function of the court of the Tzaddik is to be a central meeting place, akin to the Temple, for the masses of his Hasidim. Through the travels of the Hasidim to him, [the Tzaddik's] influence spreads all over. The name of Heaven became consecrated and the world will [eventually] come to its corrected state." **Sefer Bais Rizhin p. 58**

(3) ואמנם האדמו"ר לא נהג להשפיע כדרך אדמורים אחרים, על ידי אמירת "תורה" על יד ה"שולחן". עיקר השפעתו על המוני חסידיו היתה על ידי מגע עם כל אחד ואחד מהם. בכל יום היה הרבי מקדיש שעות רבות לקבל את הבאים אליו. בתשומת לב היה מקשיב לשאלותיהם ולדאגותיהם ומשיב לכל אחד לפי עניינו. לפעמים עשה זאת על ידי אמירה קצרה ומחכימה, ולפעמים על ידי משל או מעשה עם מוסר השכל בצידו. ס' בית רוז'ין ע' ס"ג

The Rebbi influenced his Hasidim in a way which was different from other Admorim, i.e. through saying Torah [discourses] by the "tish" (table-meal). He essentially influenced his Hasidim through having direct contact with each and every one of them. Every day the Rebbi would set aside many hours to receive those who came to him. With concentration, he would listen to their questions and their worries and would respond to each one of them appropriately. At times, he would accomplish this with a pithy and wise saying, at times with a parable or a true story with a moral to it. **Sefer Bais Rizhin p. 63**

4) הרבי הרבה לספר מעשיות. לפעמים התחיל בסיפורים לפני תפילת שחרית. פעם הפליג בסיפוריו כשלפתע נזכר שהשעה מאוחרת ועדיין לא התפלל. "לא ידעתי שכל כך מאוחר" אמר לחסידיו והוסיף מיד: "בעצם אין הבדל בין סיפורי מעשיות לתפילה. התפילה היא בבחינת "הללו את שם ד'" וסיפורי צדיקים הם בבחינת "הללו עבדי ד'". ומצינו בספר תהלים שלפעמים מקדים נעים זמירות ישראל, את "הללו את שם ד'" ל"הללו עבדי ד'" (פרק קלה) ולפעמים מקדים "הללו עבדי ד'" ל"הללו את שם ד'" (פרק קיג). אם כן, שניהם שווים. מכאן אנו למדים, סיים הרבי את דבריו, "שסיפורי צדיקים הם בבחינת תפילה", אחר כך קם והתחיל להתפלל. ס' בית רוז'ין ע' ס"ג

The Rebbi would tell many [inspiring or enlightening] stories. At times he would begin telling his stories before Shachris (the morning prayers). One time he was so involved in his narrative that he suddenly realized that it was late and that he had not as yet davened (prayed). "I didn't realize that it was so late," he told his Hasidim. He then added the following comment, "There is really no difference between telling stories and praying. Praying is a fulfillment of the verse, 'Praise the Name of Hashem.' Telling stories of the Tzaddikim is a fulfillment of the verse, 'Praise the servants of Hashem.' We find in the Book of Psalms that at times the Psalmist puts 'Praise the Name of Hashem' before 'Praise the servants of Hashem.' At other times he puts 'Praise the servants of Hashem.' before 'Praise the Name of Hashem.' Evidently they are really on the same level. From this we can derive," the Rebbi concluded his words, "that the stories of the Tzaddikim are really a form of prayer." Afterwards he got up and commenced the prayer service. **Sefer Bais Rizhin p. 63**

5) סדר יומו של האדמו"ר היה עמוס. לשינה הקדיש רק כשלוש שעות מעת לעת. נוהג היה לקום באשמורת הבוקר, לשבת בחדרו שעות מספר ולעסוק בתורה. רק אחר-כך עמד להתפלל תפילת שחרית. אחרי התפילה טעם משהו והתחיל מיד לקבל את פני האנשים שבאו אליו. נוהג היה להקדיש שעה אחת ביום לעבודה גופנית. זאת לפי מצות רופאיו. בדרך כלל היה חוטב עצים ומנסרם, בין מנחה למעריב היה יוצא לטיול במרכבתו. אחרי תפילת מעריב קיבל שוב קהל עד חצות לילה. כך עברו עליו הימים. עמוסי תורה, תפילה ושיחות עם חסידיו. אפילו בשבת קודש היה ממעט בשינה. . . . רגיל היה לספר את המעשה בנפוליאון, שלאחר הכרתו לקיסר לא ישן שלושה ימים רצופים. כשבאו רופאיו והזהירוהו שמסכן בכך את חייו, אמר להם: "חייב אני לציית לכם, אבל איך אוכל לישון? אם בעת השינה אני מחסר מעצמי את התענוג של מלכות". ס' בית רוז'ין ע' ס"ד

The Admor had a very full daily schedule. He only slept for three hours in any one twenty four hour period. He would wake up three hours (ashmora) before dawn and would sit in his room for several hours and study Torah. Only afterwards would he get up to daven Shachris (the morning prayer service). After davening he would eat a morsel of food and would then begin receiving the visitors who came to him. In accordance with his doctor's orders, he would set aside one hour of the day for exercise. Generally, he would chop and saw wood during that time. Between Mincha (the afternoon service) and Maariv (the evening service) he would go out for a ride in his carriage. After Maariv, until midnight, he would again receive an assemblage of visitors. This was his normal schedule, i.e. he was busy with the study of Torah, praying, speaking with his Hasidim. Even on the holy Shabbos he kept his sleep to a minimum. . . . He would often tell over the story of Napoleon, who, after his coronation as Emperor, didn't sleep for three days straight. When his doctors warned him that he was endangering his life by such behavior, he said to them, "I have to follow your orders. But how can I sleep, if, at the time that I am asleep, I am denying myself the pleasure of acting as a king?" **Sefer Bais Rizhin p. 64**

D.

הגאון הצדיק בעל "דברי חיים" מצאנו, נסע פעם אחת לסדיגרה לקבל פני הה"ק מרוזין ולבקר בהיכלו ובעת נסעו אליו בקשו משמשיו שיעמוד להנפש מעט בדרכו ולא אבה הה"ק ר' חיים בכל אופן להפסיק את נסיעתו הרחוקה והמייגעת גם לשעה מועטת. "איך יכולים להרשות לעצמו לעמוד באמצע הדרך בשעה שנוסעים לקדוש עליון כזה?". כך טען הה"ק ר' חיים באמצע הדרך. ובשובו מסדיגורה הביתה נפגש בקראקא עם הרה"ג ר' שמעון סופר ז"ל בנו של "החתם סופר", הלז העירו כי נפלא בעיניו שגאון כר' חיים יסע להריזינער. הסביר לו ר' חיים. תמצית הארץ הנם שני דברים הר סיני והר המורי'. בסיני ניתנה התורה, ועל השני נעקד יצחק. ולמה לא נבנה בית המקדש על הר שנתנה התורה עליו יען כי מקום שפשט יהודי צוארו עליו בשביל כבוד אלקים חביב יותר ואצל ר' ישראל-צע ראיתי שבכל עת ובכל רגע ורגע הוא פושט את צוארו בשביל כבוד קדושת השם. ס' היחס מטשרנוביל פרק לה אות ג'

The Gaon and Tzaddik of Tzanz, the author of the Divrei Chaim, once traveled to Sadagora to visit the holy Rabbi of Rizhin and be in his sanctuary. In the middle of his journey, his attendants beseeched him to rest awhile and then continue on. He firmly refused to interrupt his long and tiring journey even for a short time. "How can someone allow himself to stop in the middle of the way when he is traveling to see this lofty holy man?" On his way home from Sadagora, he stopped off in Cracow and met HaRav HaGaon R. Shimon Sofer, z"l, the son of the Chasam Sofer. [R. Shimon] told him that he was amazed that a Gaon like R. Chaim would travel to the Rizhiner. R. Chaim explained to him that there are two special mountains on earth: Mount Sinai and Mount Moriah. On Sinai, the Torah was given. On the other one, Yitzchak was bound. Why wasn't the Temple built on the mountain upon which the Torah was given? The reason is because the place where a Jew sticks out his neck for the glory of G-d is [evidently] more precious [than the place where the Torah was given]. By R. Yisrael'tzeh I witnessed that every instant of the day he is sticking out his neck for the glory of the sanctification of Hashem. **Sefer HaYachas MiChernoble, Chapter 35, note 3**

E.

הצדיק מרוז'ין ידע שאם ברצונו לתקן את הדור ולהיטיב לו עליו להצטמצם ולקרב את עצמו אל דורו על מנת להתקשר אליו. אז אפשר יהיה לו להתפלל על הדור ולהעלותו. נכדו של הרבי מרוז'ין הצדיק ר' ישראל מטשורטקוב כתב עליו: וזאת היתה כוונתו של זקני הצדיק מרוז'ין אשר כל תכלית עבודתו היתה בשביל ישראל. ומפני זה נהג עצמו בהדור והיו לו דירות גדולות וכלים נאים. כדי שתהיה לו שייכות לארציות על ידי כך יוכל להתקרב אל הדור ויוכל להתפלל ולהגן עליהם. ס' בית רוז'ין ע' ע"ה

The Tzaddik of Rizhin realized that if he wanted to correct the ills of the generation and to improve them, he would have to bring himself down to the level of his generation so that they attach themselves to him. Only then would it be possible for him to pray on behalf of the generation and to raise it up. The grandson of the Rebbi of Rizhin, the Tzaddik, R. Yisrael of Chortkov wrote regarding his grandfather, "This was the intention of my grandfather, the Tzaddik of Rizhin whose whole Divine service was for the Jewish people. Because of this, he conducted himself with royal majesty and had large quarters and beautiful vessels. This was in order for him to have a connection to earthiness. Through that he was able to come close to the generation and was able to pray on their behalf and to protect them. . . ." **Sefer Bais Rizhin p. 75**

X. Imprisonment and Escape From Russia

A.

פ"א בא זקניי הה"ק המגיד הר"מ מטשרנוביל לריזון, והריזונער כשהיה לו ידיעה שהה"ק הר"מ נכון להיות אצלו היה לו הכנה לקבל באהבה את האורח היקר הזה והכיניו חדר מיוחד אשר שם יתועדו יחד הצדיקים הנ"ל וצוה הריזונער אשר יעמדו שמה שתי כסאות בהיכל הזה זה אצל זה. והזהיר מאד שלא יזיזו הכסאות ממקומם ושלא להפך אותם מצד זה לצד זה וכאשר נכנס הה"ק הר"מ לחדר הנ"ל הריזונער לו היה עוד שם. תיכף לקח הה"ק הר"מ הכסאות והחליף אותם זה ממקום זה למקום זה. וכן הכסא למקום שעמד הראשון וכאשר נכנס הריזונער שמה וראה שהכסאות מוחלפים ממקומם שאל מי עשה זאת והשיב הה"ק הר"מ אני עשיתי זאת וענה בזה"ל מה תסברו "איהר האט גיחאפט עד עולם קודם ביאת המשיח גם אתם צריכים לסבול גלות. ס' היחס מטשרנוביל פרק ל"ג אות ח'

On one occasion, my grandfather, the holy Magid of Chernoble, R. Mordechai, visited Rizhin. Once the Rebbi of Rizhin heard that R. Mordechai was about to come, he made preparations to endearingly receive his esteemed guest and prepared a specially designated room in which the two Tzaddikim could meet in privacy. The Rizhiner Rebbi ordered that two chairs be placed there side by side and he demanded that special care be taken that the chairs not be moved from their designated places nor should they be switched around, one moved in place of the other. When the holy R. Mordechai came to the room, the Rizhiner Rebbi was not yet there. He then immediately took the chairs and switched them around. When the Rizhiner Rebbi entered the room and saw that the chairs were switched around he asked, "Who did this?" R. Mordechai replied, "It was I who did it. What do you think that you have captured the eternal world [of bliss] before the coming of Moshiach. Even you have to endure galus (the deprivations of exile)." **Sefer HaYachas MiChernoble, 33:8**

B.

כשראו החסידים את מצוקתו של הרבי בגלל רדיפותיה של הממשלה הצארית, יעצו לו לעבור לגור בקישינוב הקרובה לגבול. השלטונות שמרו את החלטותיהם בסודי סודות אף החסידים לא נחו ולא שקטו עד שנודע להם מפי אנשי סוד מקורבים למלכות בפטרבורג שפקודת הגירוש כבר נחתמה. החסידים לא התמהמהו. מיהרו לשחד את פקידי הממשלה והשיגו בעבור הרבי תעודת מסע לחוץ לארץ, למולדביה. שנים מחשובי העיר ערבו בעדו כי ישוב לקישינוב למועד שנקבע. ברגע אחרון הצליח הרבי להינצל מהגזירה הרעה. בלווית שני גבאים עזב את קישינוב והגיע בעגלה לגבול מולדביה שברומניה. אך יצוא יצא מקישינוב והנה הגיע מפטרבורג הפקודה לאוסרו ולהגלותו. נוסח הפקודה היה מתוחכם כדי להסתיר וליטול את העוקץ המר של הגזירה, בפקודת הגירוש נאמר: "היות והרב ישראל פרידמן הוא איש אלוקים קדוש, והמונים מעדת ישראל באים להתברך מפיו ומדריכים את מנוחתו ומפריעים אותו מעבודת אלוקים, לכן החליטה ממשלת רוסיה, לדאוג לטובתו ולשלוח אותו ואת בני ביתו למקום רחוק ברוסיה הגדולה, ששם לפי החוק אסור ליהודים לגור, ושם יהיה לרב הקדוש הנ"ל מקום מקלט לכל ימי חייו, ושם ימצא מרגוע לנפשו". ועוד נאמר באיגרת: "הממשלה תעשה עמו חסד לפני משורת הדין ותרשה לו לקחת עמו מניין של עשרה אנשים, למען יוכל להתפלל בציבור כפי שהורגל. וגם שוחט יקח עמו, כדי שכל צרכיו יספקו על הצד הטוב ביותר. חוץ מאותם אנשים, נאמר באיגרת, אסור לשום יהודי לבוא אליו". כשהגיעה הפקודה לקישינוב לא היה שם הרבי. שר הפלך, שנתן את הסכמתו לנסיעתו של הרבי, ירא היה פן יבולע לו על אשר נתן תעודת מסע לאיש אשר הקיסר חרץ דינו לגלות, מה עשה? פנה אל הקונסול הרוסי שבעיר יאסי, שלשם הגיע הרבי, ודרש להחזירו מיד לקישינוב. אלא שידידיו של הרבי בקישינוב הקדימוהו, ושלחו רץ ליאסי, להודיע את דבר הפקודה ואת דרישתו של שר הפלך מהקונסול הרוסי. משהגיע הרץ, החליטו מקורביו של הרבי, שעליו לברוח לאוסטריה. החסידים השיגו לו תעודת מסע ממולדביה לאוסטריה, ששם היו לו ידידים בין אדמו"רי גליציה. ס' בית רוז'ין עמוד רכ"ו

When the Hasidim saw the dire straits in which the Rebbe found himself due to the continuing efforts of the Czarist regime to pursue him, they advised the Rebbe to move to Kishinev, which is close to the border. The government kept their decision [to exile the Rebbe] a classified secret. The Hasidim, however, didn't rest until they found out from their sources, who maintained a close relationship to the government officials in St. Petersburg, that the decree of exile had already been signed. The Hasidim didn't tarry. [Before the document was actually delivered,] they hurriedly bribed the governmental officials [in Kishinev] and obtained for the Rebbe a permit to leave the country to go to Moldavia. Two of the leading members of the city took responsibility that [the Rebbe] would return to Kishinev on the date that had been set. Accompanied by two attendants, he left Kishinev and traveled by carriage to the border of Moldavia, which was in Romania. [It turned out that] at the very last moment, the Rebbe successfully was saved from that evil decree. As soon as he left, the decree reached Kishinev from St. Petersburg that he be imprisoned and exiled. The decree was worded very cunningly in order to conceal and remove the bitter sting of the decree. The decree read, "Since R. Yisrael Friedman is a holy man of G-d and the masses of Jewish people who come to him for his personal blessings trample his tranquility and disturb his Divine service, therefore it is the decision of the government of Russia, out of concern for his welfare, to send him and his household to a distant place within Greater Russia, where, by law, Jews are forbidden to live. There the holy Rav will have a sanctuary his whole life. There he will

find peace of mind." In addition, it was stated in the decree, "The government is doing a kindness to him beyond the call of duty and is allowing him to take with him a minyan of ten men, so that he will be able to pray with a congregation as is his custom. He is also allowed to take a ritual slaughterer with him, so that all of his needs will be met in the best manner." Besides those persons, the decree stated, "It is forbidden for any Jew to come to him." When the decree reached Kishinev, the Rebbe was no longer there. The local governor, who had given his permission for the Rebbe to travel [to Moldavia], was afraid that he would be disciplined by the government for having given a travel permit to someone who was condemned to exile. What did he do? He turned to the Russian consul in the [Romanian] city of Iassy, where the Rebbe had already arrived, and [sent him a message,] demanding that the [Romanian authorities] return him back to Kishinev. The Rebbe's friends in Kishinev beat him to it, however, and quickly sent a messenger to Iassy to inform him of the decree and the demand sent by the local governor to the consul in Iassy. When the messenger arrived, the Rebbe's close friends decided that he has to flee to Austria. The Hasidim obtained on his behalf a travel permit from Moldavia to Austria, where the Rebbe had close friends amongst the Adomrim of Galicia. **Sefer Bais Rizhin p. 226**

C.

הצלתו של הרבי מידי רודפיו נעשתה במסירות נפש. חסידים משני עברי הגבול לא חסכו כח וכסף כדי להצילו. לעתים עשו זאת כשהם מסכנים את נפשם ממש. במיוחד דאג לו ידידו ומעריצו, הצדיק ר' מאיר מפרמישלאן. בגבול שבין מולדביה לאוסטריה, עבר נהר, שצריך היה הרבי לעבור. היה זה בתקופת החורף. מי הנהר קפואים היו וכשעברה עליהם מרכבתו של רבי, נשבר הקרח מתחת רגלי הסוסים, ברגע האחרון הרימו האיש שהובילו, לקחו על גבו והעבירו במים לעברו השני של הנהר. בדרך נשמטה כיפה מעל ראשו של הצדיק ונפלה למים. הרבי ביקש מהאיש שנשאו על גבו לחזור ולמצוא את הכיפה והבטיח לו עולם הבא בעבור טרחו זה. שמו של האיש היה ר' נתן שמעון הורוביץ מהעיירה סוטשאבא (שאץ), את האיש שלח הצדיק מפרמישלאן. וכך היה המעשה: ר' נתן שמעון הנ"ל היה בעל עבירה ונסע אל הצדיק מפרמישלאן שיטיל עליו תשובה. ואז אמר לו הצדיק: דע לך, נתן שמעון, שעומד אתה לקיים עתה מצווה גדולה. תוכל, אם תרצה, להציל יהודי קדוש וצדיק גדול. מכיון שאתה גר ליד הגבול וכל שביליו נהירין לך, יהיה הצדיק ההוא זקוק לך. אתה תשא אותו על גבך וזו תהא תשובתך. וכך היה. בעברו השני של הנהר חיכתה לרבי עגלה ובה ישבו שנים ממשמשיו מעברו את הגבול עוד קודם לכן. הרבי נלקח לעיירה קטנה בשם קומפלונג, אלא שלא יכול היה להתעכב שם, שכן קרובה היתה לגבול וגם יהודים לא דרו בה. משום כך שלח משם הרבי להודיע למחותנו הרבי ר' חיים מקוסוב לידידו ר' שמעלקי בנו של הצדיק ר' משה ליב מססוב בקולומייה, וביקש שישלחו לו מניין אנשים. בין הבאים אליו היה גם ר' שמעלקי בעצמו. מקומפלונג הביאו את הרבי לעיר סקאלא, בסקאלא גר אז הרב ר' שלמה דרימר, מגאוני הדור, בעל שאלות ותשובות "בית שלמה" ו"וישרש יעקב" על מסכת יבמות. על אף שהיה חסיד קוסוב, היה הגאון מעריץ גדול של הצדיק מרוז'ין. כששמע על בואו, מיהר לקבל את פניו. בין מקבלי פניו של הרבי היה גם מחותנו, הרבי מקוסוב ובנו ר' מנדל שהיה אז בן ארבע עשרה שנים. הנער העילוי היה מאורס לבתו של הצדיק מרוז'ין, מרת מרים, והוא שהיה ברבות הימים, לרבי מויז'ניץ. ס' בית רוז'ין ע' רכ"ו-רכ"ז

The rescue of the Rebbi from the hands of his pursuers was accomplished with great self sacrifice. Hasidim from both sides of the border didn't spare their strength or capital in order to save him. At times, they actually put their lives in danger. In particular, the Tzaddik, R. Meir of Premishlan, his close friend and admirer, showed his concern for him. Between the border of Moldavia and Austria there ran a river, which the Rebbi needed to ford. It was winter, however, and the water was frozen. But as the carriage of the Rebbi was crossing the river, the ice under the hooves of the horses began to crack. At the last moment, the person who was driving him, [stopped the carriage and proceeded to] carry him on his back to the other side of the river. On the way, the Rebbi's yarmulke fell off into the water. The Rebbi asked the man who was carrying him to go back and find the yarmulke. He promised him a share in the World to Come for his efforts. The name of the man was R. Nassan Shimon Horowitz from the town of Suceava and he was sent to [the Rebbi] by the Tzaddik, R. Meir of Premishlan. The story behind this is as follows: This R. Nassan Shimon was a sinner who traveled to the Tzaddik of Premishlan that he direct him to properly repent. It was then that the Tzaddik told him, "You should know, Nassan Shimon, that you are about to fulfill a great mitzva. You have the ability, if you so decide, to save a great and holy Tzaddik. Since you live near the border and are well familiar with the entire area, the Tzaddik is going to be entrusted in your care. Carry him over the border on your back. With this you will become a penitent." And so it was.

When he arrived on the other side of the river, he found a carriage waiting for him with two of his attendants inside. They had crossed the border before him. The Rebbi was first taken to the village of Campulung [in the Carpathian mountains in Bukovina]. But the Rizhiner Rebbi couldn't remain there as it was too close to the border and no Jews lived there. The Rebbi, therefore, sent a message to his mechutan (relative by marriage), R. Chaim of Kossov, and to his dear friend, R. Shmelke, the son of the Tzaddik, R. Moshe Leib of Sassov, in Kolmaya, and asked them that they send him a minyan of men [for their daily prayers]. Amongst those who came was R. Shmelke himself. From Campulung, they brought him to Skolya, which was the home of the great Rabbi, R. Shlomo Drimmer, one of the Gaonim of the generation who was the author of Responsa Bais Shlomo and Yashresh Yaakov on the tractate Yevamos. Even though he was a Kossover Hasid, the Gaon was a great admirer of the Tzaddik of Rizhin. When he heard that the Rizhiner had come, he quickly came to greet him. Amongst those who came to greet him was his mechutan, the Rebbi of Kossov, and his son, R. Mendel, who was then fourteen years old. This young prodigy was engaged to Miriam, the daughter of the Tzaddik of Rizhin. He later became the Rebbi of Vizhnitz. **Sefer Bais Rizhin pp. 226-227**

XI. A Family of Royalty

זה סדר היחס מהאילן הגדול שרשים עם ענפים השתול בבית הד' מתולדות אדם גדול בענקים קדוש עליון צי"ע ה"ה הרה"ק והטהור כ"ק מרן עטרת תפארת ישראל מרוז'ין זצלה"ה אשר השאיר אחריו ששה בנים וארבעה בנות צדיקים מפורסמים יראים ושלמים גדולי הדור הלא המה:

- (1) הבן הבכור הרה"ק ר' שלום יוסף זצ"ל ואשתו הרבנית רייזיל נ"ע היתה בת הרה"ק ר' דן מראדוויל (חתן הרה"ק ר' אברהם יהושע העשיל מאפטא ובן הרה"ק ר' יצחק מראדוויל בן הרה"ק ר' יחיאל מיכל מזלאטשוב) והוליד מאתה ב' בנים ב' בנות.
- (2) הבת הראשונה מהרה"ק מריזין היתה הצדקת מ' חי' מלכה נ"ע אשת הרה"ק ר' יצחק מסקווערא זצ"ל ונקטפה באבי ימי' רח"ל ולא נשאר אחרי' בנים
- (3) הבן הב' הי' הרה"ק ר' אברהם יעקב מסדיגורי זצ"ל ואשתו הרבנית נ"ע היתה בת הרה"ק ר' אהרן מקארלין [השני] זצ"ל ונולדו בהם בנות ובנים
- (4) הבן הג' הי' הרה"ק ר' דוב בער מליעווא זצ"ל ואשתו הרבנית מ' שיינדעלי היתה בת זקיני הרה"ק ר' מרדכי מטשרנוביל ולא השאירו אחריהם בנים.
- (5) הבן הד' הי' הרה"ק ר' מנחם נחום משטיפינעשט זצ"ל חותנו הי' מגזע מיחוס מליניץ ועוד קדושים השאיר אחריו בן א' וב' בנות
- (6) הבן החמישי הי' הרה"ק ר' דוד משה מטשארטקאב זצ"ל חתנו של זקיני הרה"ק ר' אהרן מטשרנוביל זצ"ל
- (7) הבן הששי היה הרה"ק ר' מרדכי שרגא מהוסאטין זצ"ל חתנו מהגביר המפורסם ר' דוד צבי קאבילאנסקי ז"ל שהי' חתנו של הרה"ק ר' משה זצ"ל ראש ישיבה בכארדיאשוב והוליד מאשתו הרבנית ברכה דינה נ"ע ב' בנים וב' בנות. זי"ע ועכ"י
- (8) גם היה להה"ק ר' ישראל מריזין זצלה"ה עוד ג' בנות: אחת הרבנית מ' לאה נ"ע אשת מוה"ר ר' דוד בן מוה"ר ר' יעקב יוסף האלפרין ז"ל ממשפחת הרמים גבירים מפורסמים והשאירה אחרי' בנים יראי ד'
- (9) השני' הרבנית מ' גיטעל נ"ע אשת הרה"ק ר' יוסף מאניזאה"ק זצ"ל ממשפחת הרמים והיה להם בנים שהיו רביים מפורסמים. האחד הה"צ ר' לוי יצחק זצ"ל שהיה מתגורר סמוך לסטאניסלאוו. והשני הה"צ ר' דוד זצ"ל שהיה מתגורר בכראדי. ועוד היה להם בנות.
- (10) הבת השלישית הי' הרבנית מ' מרים נ"ע אשת הה"ק המפורסם ר' מנחם מענדל מוויזניצא זצ"ל והשאירו אחריהם בנים צדיקים מפורסמים ובת אחת.

ס' היחס מטשרנוביל פרק ל"ה-ל"ו